

Reportatge Una urbanització amb «glamour»

Cent anys de S'Agaró, el paradís somiat

La ciutat jardí somiada per Josep Ensesa celebra el seu primer segle amb múltiples esdeveniments per recordar l'artífex de la urbanització

Actualment moltes de les finques estan protegides pel seu interès arquitectònic i l'Ajuntament ha limitat el creixement urbanístic a la zona

Ariadna Sala

La primera pedra de l'ufanós S'Agaró es va posar el 24 de juliol de l'any 1924, amb la inauguració de la primera casa, La Senya Blanca, obra de l'arquitecte gironí Rafael Masó. Cent anys després, els quinze nets del visionari de la ciutat jardí, Josep Ensesa Gubert (1892-1981), han volgut posar al centre de l'efemèride qui fou l'artífex d'un somni que no només va esdevenir realitat, sinó que s'ha convertit en estendard de la Costa Brava.

Batejat com a S'Agaró 100, el centenari pretén retre un homenatge sincer a Ensesa i explicar els orígens d'aquesta urbanització ideada perquè tothom pogués arribar al mar. Un dels actes més emotius que ja es va fer al maig va ser la col·locació d'una estàtua de bronze del promotor en un punt emblemàtic del camí de ronda. Es va inaugurar enmig d'autoritats i familiars d'Ensesa, i la presidenta de l'associació S'Agaró 100, Virginia Ensesa, va celebrar el tret de sortida del centenari destacant la necessitat d'homenatjar el seu promotor, i ressaltant el vessant innovador del projecte. No només per veure un paisatge atractiu on ningú havia dedicat cap mirada, sinó per prioritzar que aquella obra fos de qualitat i sostenible.

El turisme tot just despuntava, i ell tenia molt clar com volia que fos el perfil del visitant d'aquell indret que s'havia de convertir en una ciutat jardí. De fet, la presidenta de l'associació recorda que va establir normes urbanístiques de conservació que encara ara són vigents. La Senya Blanca, el xalet de Josep Ensesa i el primer de la urbanització, serví de model de la resta de cases, i fins als anys setanta per adquirir una finca a Ensesa s'havien d'acceptar diverses instruccions relatives als usos i a la volumetria de la casa, així com materials, formes i detalls exteriors. Francesc Folguera, Adolf Florensa, Raimon Duran i Nicolau M. Rubió, a més de Rafael Masó, són alguns dels arquitectes a qui es deu la fisonomia de S'Agaró fins als anys seixanta. És per això que moltes de les cases de la urbanització estan catalogades i protegides pel seu singular interès arquitectònic.

L'Ajuntament de Castell-Platja d'Aro i S'Agaró va aprovar fa dos anys un planejament per controlar el creixement urbanístic de la zona. La urbanització compta amb 166 finques construïdes, i el pla preveu un creixement màxim de 170 habitatges. A més, des dels anys noranta està declarat com a bé cultural d'interès nacional.

Fins cent anys enrere, S'Agaró era només

El xalet de Senya Blanca amb el primer jardí que va tenir. / VALENTÍ FARGNOLI

El camí de ronda que es comença a Sant Pol i voreja la urbanització de S'Agaró. / ANIOL RESCLOSA

un rierol que desguassava a la platja de Sant Pol. Els primers terrenys d'aquests penya-segats encara inexplorats van ser adquirits per l'industrial fariner Josep Ensesa i Pujadas, pare de Josep Ensesa Gubert, l'any 1916. Li van costar menys de dotze mil pessetes, i va ser el punt de partida de més adquisicions a la zona. El seu fill va ser qui el va convèncer de fer aquesta compra, perquè hi havia projectat un somni. L'any 1917, l'arquitecte gironí Rafael Masó hi va projectar una urbanització que no va reeixir, i al cap de sis anys, el 1923, va ser el mateix Ensesa qui va recuperar la idea al vol amb la construcció d'un primer xalet que seria una de les joies de la corona: la Senya Blanca. Aquesta finca, ideada per Masó i batejada per pescadors, suposava un ideal d'arquitectura noucentista que va impregnar fins les ar-

rels aquest racó de costa. Construït amb cobertes de teula àrab, murs emblanquinats amb sòcols de pedra irregular, fusteria amb acabats geomètrics i recobriments de ceràmica vidriada policromada de la Bisbal d'Empordà, seria el prototip de la resta d'edificacions de la futura urbanització. Posteriorment, a finals dels anys quaranta, l'arquitecte Francesc Folguera va fer una ampliació de la finca, afegint-hi el pòrtic d'estil clàssic italià que dona la benvinguda al mar i que fa de mirador. El concepte «d'artista global», on l'arquitecte s'encarregava de tots els detalls que intervingien en la construcció, es troba en moltes de les edificacions de la urbanització.

El 10 de juliol de 1920 a la badia de Sant Pol hi van aparèixer les emblemàtiques casetes de bany que encara ara donen la benvinguda al

camí de ronda. Ideat per Folguera i batejat amb el nom de Josep Ensesa Gubert, va suposar una obra ambiciosa que va haver de superar desnivells i un traçat ple de penya-segats. Però sens dubte, una de les edificacions més representatives de S'Agaró és l'Hostal de La Gavina, creat el 1924 per Masó i concebut inicialment com un xalet, dels primers que va tenir la urbanització. Les seves portes van obrir-se per primera vegada el 2 de gener de 1932 amb 11 habitacions.

Posteriorment, l'any 1953 Folguera redisenyà l'edifici per convertir-lo en un hotel de luxe de 74 habitacions que pogués atraure turisme internacional. I aquella idea va catapultar l'establiment a la fama, essent el primer hotel català en obtenir una categoria de cinc estrelles gran luxe. I actualment perviu, sota

la direcció de la quarta nissaga de la família Ensesa.

Un plató de Hollywood

L'hostal no va ser només un punt de trobada de l'alta burgesia catalana, sinó que va acollir celebritats com Elizabeth Taylor, Ava Gardner, Orson Welles, Sean Connery o Robert De Niro, entre d'altres. I és que la Costa Brava s'havia convertit en les dècades dels seixanta i dels setanta en un decorat ideal de produccions històriques de l'època daurada de Hollywood, com ara *Pandora i l'holandès errant* (Albert Lewin, 1951). Per rodar aquesta pel·lícula, Gardner, Lewin i l'equip de rodatge van allotjar-se a La Gavina la nit del 22 d'abril de 1950. Fou idea d'Albert Puig Palau, el propietari de l'històric Mas Juny de Palamós, de convidar Lewin a passar uns dies a la Costa Brava. Aquesta casualitat fou decisiva, ja que va convèncer el director de rodar la pel·lícula aquí.

Si un dels episodis sonats pel qual es recorda Gardner a la Costa Brava és la visita sobtada i engelosida de Frank Sinatra a Tossa de Mar, Taylor també va protagonitzar-ne d'altres. Durant el rodatge de *De repente, el último verano* (J. L. Mankiewicz, 1959) s'havia d'instal·lar en una vila palamosina, però les dones de fer feines es van negar a servir-la «per haver-se casat tres cops, ser divorciada i haver celebrat unes últimes noces molt tumultuoses». Finalment, es va allotjar a La Gavina. Les visites de celebritats en aquest petit racó de mar van tenir molta cobertura periodística i interès social, però la censura franquista va acabar impedit l'estrena d'alguns films, com va passar amb *El jardiner espanyol* (Philip Leacock, 1956) o la mateixa *De repente, el último verano*.

Els actes del centenari

Per celebrar l'efemèride, els nets d'Ensesa han preparat diversos esdeveniments culturals, d'oci i fins i tot esportius que arrodoniran un any de celebració i homenatge. Més enllà de la inauguració de l'estàtua, aquesta setmana també s'ha celebrat un concert a càrrec del tenor Josep Carreras i s'ha fet un acte gastronòmic a Senya Blanca. Per tal d'explicar la història i el llegat de S'Agaró, s'han preparat diverses exposicions, una de les quals s'ha col·locat per tot el camí de ronda i es podrà visitar fins al gener de 2025, i una altra mostra titulada «S'Agaró 1924-2024» que comprèn l'evolució urbanística i arquitectònica de la urbanització. Fins al 3 de novembre es podrà veure al Palau Robert de Barcelona, i a partir del 16 de desembre la Casa de Cultura de Girona li agafarà el relleu.

I per als cinèfils, s'han organitzat durant l'agost diverses sessions de cinema a la fresca de pel·lícules de Hollywood que han tingut S'Agaró en algun punt del seu rodatge. I també s'ha muntat una exposició sobre aquests films a la Masia Bas de Platja d'Aro, oberta fins el setembre. També s'ha programat un torneig de tennis, i el 15 d'agost hi haurà focs artificials a Sant Pol.

Un segle després, la ciutat jardí continua observant el mar i donant la benvinguda a aquell que es vulgui capbussar en paisatges de roques trencades i ones braves. El somni de S'Agaró perdura.

L'exposició al camí de ronda. / ANIOL RESCLOSA

John Laurie, Ava Gardner i Nigel Patrick a S'Agaró. / LA GAVINA

L'actriu Elizabeth Taylor a La Gavina. / HOSTAL LA GAVINA

Els banys de S'Agaró en una fotografia històrica. / DdG

Els nets d'Ensesa amb l'estàtua de bronze. / DdG